Razvoj i razvitak

Ham, Sanda

Source / Izvornik: **Jezik : časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika, 2014, 61, 190 - 191**

Journal article, Published version
Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:125808

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

PITANJA I ODGOVORI

RAZVOJ I RAZVITAK

Grad Osijek obratio se Jeziku pitanjem je li riječ *razvitak* pravilna riječ i je li valjana njezina uporaba u nazivu dokumenta Strategija kulturnog razvitka Grada Osijeka ili bi bolje bilo umjesto riječi *razvitak* upotrijebiti riječ *razvoj*?

Odmah valja reći da je jedni normativni priručnik koji smatra da je *razvoj* bolji od *razvitka* Brodnjakov Razlikovni rječnik hrvatskog i srpskog jezika, jer u natuknici *razvitak* upućuje na *razvoj* uz objašnjenje da je *razvitak* riječ tipičnija za srpski jezik, ali potvrđena i u djelima starijih hrvatskih pisaca i da je i danas u upotrebi u hrvatskom jeziku. Za suvremeno stanje nije presudno, ali je zanimljivo da prvi suvremeni hrvatski razlikovni rječnik, znameniti rječnik Petra Guberine i Krune Krstića iz 1940. ne bilježi ni *razvitak* ni *razvoj* (što znači da ni jednu od tih dviju riječi ne smatra srbizmom), ali zato bilježi srbizam *razviće* i savjetuje da se umjesto toga srbizma upotrijebi *razvitak* ili *razvoj*.

U odnosu na suvremene normativne priručnike, Razlikovni je rječnik ostao usamljen budući da suvremena normativna literatura ne upućuje na to da je *razvitak* srbizam. Hrvatski suvremeni normativni priručnici navode obje riječi bez uputnica da bi jedna od navedenih riječi bila nepravilna.

Pravopisi navode samo *razvitak*, ali to je zbog toga što se u množini te imenice ostvaruje skup *tc* (*razvitci*) pa je taj oblik u pravopisu potreban. Oblik *razvoj* nije naveden u pravopisima, ali ne zbog toga što bi bio nepravilan, nego jer u bilježenju te riječi nema pravopisnih poteškoća – pravopisi uglavnom bilježe pravopisno zanimljive riječi, ali očekuje se da u pravopise ulaze samo hrvatske riječi – dakle, pravopisi bi trebali bilježiti pravopisno zanimljive riječi, ali hrvatske riječi. U tom smislu valja shvatiti i bilježenje riječi *razvitak* – pravopisno zanimljiva hrvatska riječ.

U suvremenim su rječnicima zabilježene obje riječi. Ne može se reći da koja od tih dviju riječi u rječnicima ima prednost. Naime, rječnici često bilježe i nehrvatske riječi, ali tada posve jasno daju prednost hrvatskim riječima i s nehrvatske riječi upućuju na hrvatsku. Kada su *razvitak* i *razvoj* u pitanju, nema oznake da je *razvitak* nehrvatski ili uputnice s *razvitka* na *razvoj*. Svi pregledani suvremeni hrvatski rječnici (Anićev, Leksikografskoga zavoda, Rječnik u Hrvatskom jezičnom savjetniku, Enciklopedijski rječnik) navode i *razvitak* i *razvoj*. Na prvi bi se pogled moglo učiniti da je *razvoju* dana

pravopis	razvitak	razvoj
Babić-Finka-Mogušev Hrvatski pravopis, 1994.[1]	razvitak	-
Anić-Silićev Pravopis hrvatskoga jezika, 2001.	razvitak	-
Babić-Ham-Mogušev Hrvatski školski pravopis, 2005.	-	-
Badurina-Marković-Mićanovićev Hrvatski pravopis, MH, 2007.	razvitak	-
Babić-Mogušev Hrvatski pravopis, 2010.	razvitak	-
Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2013.	razvitak	-

[1] Sva izdanja – 1994., 1995., 1996., 2000., 2002., 2004.

prednost jer je uz *razvoj* ispisana potpuna rječnička natuknica sa svim značenjima, a uz *razvitak* stoji samo istoznačnica *razvoj*. U prilog tomu da su riječi u rječnicima ravnopravne, govori i natuknica *razviće* – naime uz zastarjelicu (srbizam) *razviće* upućuje se na *razvoj* i *razvitak*. Kada *razvitak* ne bi bio valjana riječ, ne bi se upućivalo na njega (kao zamjenu za zastarjele riječi) i ne bi bio u rječnicima kao posebna natuknica.

Kada je o suvremenoj uporabi riječ, nije potrebno osobito jezikoslovno znanje da se u tražilicu Google upišu obje riječi i da se pokaže uporaba i jedne i druge. Tako ćemo pronaći da je Hrvatska vlada 2003. donijela Strategiju *razvitka*, da je Hrvatski sabor 2009. donio Strategiju održivog *razvitka* Republike Hrvatske, ali i da postoji Nacionalna zaklada za *razvoj* civilnoga društva, Ministarstvo regionalnoga *razvoja* i fondova Europske unije. Međutim, postoji i Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni *razvitak* i šumarstvo u Zagrebačkoj županiji, a HBOR je kratica za Hrvatsku banku za obnovu i *razvitak*.

Iz rečenoga slijedi da je riječ *razvitak* normativno valjana i ravnopravna s riječi *razvoj*, a o ravnopravnosti upotrebe obiju riječi kaže nam i suvremeni jezik.

Tvorbeno je *razvitak* dobro ustrojen – riječ je o tvorbi imenica od glagola dometkom *-ak*: *razvi(iti) + ak > razvitak*. Na isti se način tvore i *dobitak, odbitak, početak, dočetak, dodatak, napitak, nedostatak, ovitak, povitak, svitak, izuzetak, užitak* i sl. Potpuni popis imenica koje se od glagola tvore dočetkom *-ak* može se pronaći u Tvorbi riječi Stjepana Babića. Ipak, valja napomenuti da je prema *razvoj* moguće tvoriti pridjev *razvojni*, dok od *razvitak* tu mogućnost nemamo.

Sanda Ham

PASJI I PSEĆI

Kada su u pitanju riječi koje označavaju ono što pripada psima ili se na njih odnosi, postoje nedoumice oko uporabe pridjeva *pseći* i *pasji*. Tako se u javnim glasilima pojavljuju naslovi poput „*Konzerva pseće hrane skuplja od kilograma nizozemske teletine*“ (Večernji list, 2013.) ili „*Pljesak otkriva pravi pseći karakter još dok je štene*“ (Jutarnji list, 2014.). No pojavljuju se i ovakvi naslovi: „*I pasja rasa putuje u raj*“ (Slobodna Dalmacija, 2012.) te „*Skupi moskovski restorani umjesto ovčetine posluživali pasje meso*“ (Večernji list, 2013.). Navedeni su primjeri samo malen broj onih koji pokazuju kako se pridjevi *pseći* i *pasji* rabe u istim surječjima, kao da im je značenje isto i kao da im je ista stilska vrijednost. Međutim, tim riječima značenje nije sasvim podudarno, a samim time razlikuju se i prema svojoj stilskoj obilježenosti. Sagledajmo stoga te riječi s tvorbenoga, značenjskoga i stilskoga gledišta.

Oba su pridjeva tvorena dometkom *-ji*. I. Marković u Hrvatskoj morfonologiji (2013., str. 159.) raščlanjuje taj dometak na pridjevni rječotvorni (derivacijski) morfem /-j-/ i na oblikotvorni (fleksijski) morfem /-i/. Dometak *-ji* S. Babić u Tvorbi riječi hrvatskoga književnog jezika (2002., str. 438.) smješta u skupinu pridjevnih dometaka *-ji*, *-lji* i *-ećі* i opisuje ga kao slabo plodan u suvremenu hrvatskome jeziku. Uglavnom se pridaje korijenu imenicā koje znače životinje, a od imenica ostalih kategorija S. Babić kao učestalije navodi *čovječji*, *božji*, *vražji*, *dječji*, *jesenji* i dr. Bitno je, međutim, istaknuti da